

ձէր այս հրաշակերտին, որ կը ներկայացնէ մարդ մը՝ բնական տարողութեամբ: Նոր մարդ մը չէ սակայն անիկա. կը ներկայացնէ բոլոր դարերու մարդը: Բայց, ա՛յսպէս, նոր է մեր օրերուն համար. նո՛ր պիտի ըլլայ յաջորդ սերունդին համար ալ: Սեւեռուն է եւ ուղիղ՝ իր աչքերուն նայուածքը. եւ լայն հորիզոն մը կը դիտէ: Հասակն ալ ուղիղ՝ այս նայուածքին պէս, անոր հետեւելու պէս. եւ չի կքիր: Քալելու վրայ է, եւ կանգ չ'առնէ: Թեւեռը սօթթած՝ բեռ չունի. ազատութեան, անկախութեան շնորհ կը զգացնէ: Կուրծքը՝ մաքուր օդ ծծած, մաքուր օդը սիրողի վկայութիւնը կու տայ իր հպարտութեամբը: Զեռքերը՝ ներդաշնակ, առանց բիծի, անարատ, վստահութիւն կը ներշնչեն: Այտերը՝ կեանքը, առողջութիւնը, իր արեան մաքրութիւնը կ'արտայայտեն: Ոտքերը ամուր դրած է հողին վրայ. կ'ըսէ անոնց նայողներուն թէ կը սիրէ հողը, թէ իր ոյժը կ'առնէ հողէն, թէ պիտի չլքէ, պիտի չմատնէ զայն. եւ իր քալուածքը կը լսուի: Ես տուի մասնաւոր ուշադրութիւն՝ իր շրթունքներուն, իր ժըպիտին: Այս շրթունքները բնութեան նուազին պէս կը կանչեն, արշալոյսին պէս անեղծ են. սէրը հոն պայծառ է, անխառն, զօրեղ, բացարձակ, փղբայրական. յանդիմանական հմայքով մը: Մեր սերունդին համար, բոլոր սերունդներուն համար կերտեցի այս մարդը: Տուի իրեն ինչ որ ունէի. — շունչ, այլասիրութիւն, հաւատարմութիւն, քաջ մարդու մաքուր ձեռքերը. այս ձեռքերը՝ պիտի տեսնէք թէ կ'արտայայտեն իր սիրտը, որ մեծ է, որ խաբել չի դիտեր, որ կը սիրէ արդարութիւնը, որ կրնայ արիւնոտիլ՝ վիշտէ, վատութենէ:

Հոս կանգ առաւ, նորէն դիտեց բոլոր ներկաները, եւ վերսկսաւ աւելի խանդավառուած.

— Երիտասարդութիւնս այս գործին կերտումին տուի. ամբողջ կեանքս, ամ-

բողջ արուեստս իրեն յատկացուցի, զոհեցի, կը հասկնա՞ք, իրեն միայն. այս կերտումը՝ միակ մտածումս, միակ խոհալս եղաւ: Ես երկու ընդհանուր պատեւրազմներն ալ տեսայ: Ուրիշ գործ արտադրելու պէտք չունիմ այլեւս: Իրմո՛վ վամ ես, իրմո՛վ կ'ապրիմ: Ո՛չ մէկ մայր ինծի չափ երկունք ունեցաւ:

Եւ արձանագործը դադրեցաւ խօսելէ: Ժպտեցաւ ներկաներուն, ետքը իր տեղը դրաւ եւ: Հպարտ էր ու գոհ: Բարեկամները ծափահարեցին զինքը, դովեցին իր ստեղծագործումը, ու գինի խմեցին իր կենացը:

Գ.

Եւ հետեւեալ օրը կատարուեցաւ բացումը իր հրաշակերտին:

Կէսօր էր, արեւ կար:

Արձանագործը դարձեալ հպարտացաւ իր աշխատանքով. լոյսին տակ, յստակ լոյսին տակ՝ համոզուեցաւ, ինքզինք համոզեց թէ կերտած էր իր ուղածին պէս: Թէ իր նպատակին հասած: Արձանը կ'արտայայտէր իր հանճարը, եւ շունչը, ու առաքինութիւնները, զորս տուած էր անոր:

Նախարարը խօսեցաւ իր պաշտօնական ճառը. շնորհակալութիւն յայտնեց մայրաքաղաքին տրուած այս նուիրատուութեան համար, բացատրեց անոր իմաստը, ըսաւ թէ սերունդներ դաս պիտի առնեն, դովեց արձանագործին հանճարը: Արուեստագէտը կ'ուրախանար մանուկի մը պէս, զգաց թէ իր կեանքին ամէնէն երջանիկ օրն էր: Ծափահարեցին, իր ձեռքերը հազարաւոր մարդիկ թօթուեցին՝ հպարտութեամբ, շնորհաւորեցին զինքը:

Գ.

Երջանիկ էր եւ այլեւս անգործ՝ այս արձանագործը:

Եւ յաջորդ օրն իսկ Ազգային հրապա-

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻՍ

Իսկ թէ երբեք դաժան մետեր Ուզեն փշրել սիրտըս բիւրեղ, Ո՛հ, այն ատեն հագար շողով, Սրտիս մէն մի փըշուրին մէջ Պիտի շողաս, Ժպտիս մորէն, Ո՛վ հայրենի դէմք հայրենիքիս:

Ափ մը ցեխ նետած էին իր արձանին դէմքին վրայ: Բայց արձանագործը դեռ երկար ատեն-կեցաւ հոն, երկար ատեն դեռ նայեցաւ իր արձանին, իր կերտած մարդուն՝ զայն ճանչնալու համար:

Սիրտը սեղմուած էր այլեւս. պիտի լար, բայց իր վիշտը, իր լացը չուրջի մարդոց ցոյց չտալու համար՝ տուն վերադարձաւ վաղելով:

Տունը՝ առանձին մտածեց:

Երկար ատեն խորհեցաւ, ցաւատանջ դուրսը իր երկու ձեռքերուն մէջ սեղմած: Երկար, չա՛տ երկար ժամանակ կեցաւ այսպէս: Յանկարծ իր արեւմտեան մաղբը քաշեց, եւ ժպտեցա՛ւ: Տակաւին չկրցաւ չկրցաւ հասկնալ՝ թէ ափ մը ցեխ ի՛նչ պէս կրցած էր անճանաչելի դարձնել իր հրաշակերտը:

ՍՏԵՓԱՆ ՇԱՀՊԱԶ

Հ. ԵՓՐԵՄ ՏԵՐ ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Քեզի համար սիրտըս բոցեղ Հայելի մ'է լուսայատակ, Որուն խորքին մէջ դուն յաւէտ ժրպիտներով մայրագործով Պիտի շողաս, բոցավառիս, Ո՛վ անոյշ դէմք հայրենիքիս:

Իսկ թէ երբեք դաժան մետեր Ուզեն փշրել սիրտըս բիւրեղ, Ո՛հ, այն ատեն հագար շողով, Սրտիս մէն մի փըշուրին մէջ Պիտի շողաս, Ժպտիս մորէն, Ո՛վ հայրենի դէմք լուսեղէն:

Քու վերելիդ ու Հաննարիդ, Քու լուսագարդ Ապագայիդ, Յոյսըս հասկ մ'է որ կաթոգին, Օտարաբոյր հողի վրայ կը հասունցայ քեզի համար, Ո՛վ հայրենիք կարօտալատ:

Իսկ թէ երբեք սեւ ամբակներ Ուզեն փակտել հասկը յոյսիս, Ո՛հ, այն ատեն մէկի փոխան՝ Հագար հասկեր պիտի ծըլին, Քու վերելիդ, յաղթանակիդ, Քու բազմաշող անմահ Փառքիդ: